

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันประชากรของประเทศไทยมีประมาณ 42.5 ล้านคน ในจำนวนนี้มีถึง 20.7 ล้านคน ที่อยู่ในวัยศึกษา ซึ่งรัฐจำเป็นต้องรับภาระหนักในค่านี เพื่อพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพ และเป็นกำลังที่จะพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนดังกล่าวเท่าที่เป็นอยู่ขณะนี้จัดในระบบโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ แต่จากสถิติการศึกษา พ.ศ. 2518 ของกระทรวงศึกษาธิการ ปรากฏว่าประชากรในวัยศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 20.7 ล้านคน มีโอกาสศึกษาในโรงเรียนเพียง 8.2 ล้านคนเท่านั้น จำนวนที่เหลืออีก 12.5 ล้านคน ไม่มีโอกาสได้เข้าศึกษาในโรงเรียน นอกจากนี้ประชากรในวัยอื่น ๆ ซึ่งแม้ว่าจะจบการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้วก็ตาม แต่ประชาชนเหล่านี้ก็ควรได้รับบริการทางการศึกษาอยู่ตลอดชีวิต เพื่อให้ได้เพิ่มพูนความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจนสามารถดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การศึกษานอกระบบโรงเรียนอันเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทุกเพศทุกวัย จึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐจะต้องจัดขึ้นเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของห้องสมุดประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นวิถีให้การศึกษาแก่ประชาชนวิธีหนึ่ง จึงได้มีมติให้จัดตั้งห้องสมุดประชาชนขึ้นตามจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ² เพื่อเผยแพร่ความรู้ สร้างนิสัย รักการอ่าน และรักการค้นคว้าให้แก่ประชาชน/ห้องสมุดประชาชนที่ดีจะต้องสามารถให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ ดังนั้นผู้วิจัย

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัดกระทรวง, กองแผนงาน, สถิติการศึกษา 2518.

² "แจ้งมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่" คำสั่งกระทรวงธรรมการ ที่ 20909/2483 ลงวันที่ 22 สิงหาคม 2483 ระเบียบและคำสั่งเกี่ยวกับงานการศึกษาผู้ใหญ่, หน้า 1.

จึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบริการของห้องสมุดประชาชน เพื่อให้ทราบว่าบริการของห้องสมุดประชาชนที่จัดขึ้นขณะนี้สามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลของการวิจัยจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกิจการห้องสมุดประชาชนให้สามารถให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรื่องของห้องสมุดประชาชนได้มีผู้ทำการวิจัยไว้แล้วหลายเรื่องด้วยกัน ผลงานวิจัยดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้

ดร. ชาร์ล อีแวน (Dr. Charles Evans) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าของชนชั้นกลาง และการใช้ห้องสมุดประชาชน (Middle Class Attitude and Public Library Use) โดยออกแบบสอบถามบรรณารักษ์ และประชาชนผู้ใช้ห้องสมุด เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของผู้ใช้ห้องสมุด กับผู้ที่ไม่ใช่ห้องสมุดในแถบโอเชียนไซด์ (Oceanside) รัฐแคลิฟอร์เนีย เพื่อทดสอบสมมุติฐานว่า ในระดับชนชั้นกลาง ผู้ไม่ใช่ห้องสมุดมีทัศนคติที่ดีต่อห้องสมุดเช่นเดียวกับผู้ใช้ห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดมีทัศนคติต่อห้องสมุดในทางที่ดีกว่าผู้ที่ไม่ใช่ห้องสมุดประชาชน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนมากมักจะเป็นผู้มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการศึกษา และการใช้ห้องสมุดประชาชนมีความสัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุดแห่งอื่น ๆ ด้วย ผู้ใช้ห้องสมุดเหล่านี้มักจะพบขอบกพร่องของห้องสมุด เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ จำนวนหนังสือ บัตรรายการ และอาคารห้องสมุด เป็นต้น การที่จะมีผู้ใช้ห้องสมุดมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของห้องสมุดในการที่จะสนองความต้องการส่งเสริมความก้าวหน้าทางอาชีพของผู้ใช้ห้องสมุดเหล่านั้นด้วย สำหรับผู้ที่ไม่ใช่ห้องสมุดประชาชนมักพบว่า ห้องสมุดมีข้อเสียเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การใช้ห้องสมุด ที่จอร์จมีไม่เพียงพอ แต่ทางคานบริการไม่ค่อยมีผู้ใดกล่าวถึง³

³Charles Evans, Middle Class Attitude and Public Library Use (Colorado: Libraries Unlimited, 1970), 126 p.

พ.ศ. 2505 มอริส เอ เกลเฟน (Morris A. Gelfand) ได้ทำการวิจัย
สภาพของสมุดประชาชนในประเทศไทย และเขียนบทความรายงานสภาพของสมุดประชาชน
ไทย ในช่วง พ.ศ. 2505 ชื่อ The National Library and Library Develop-
ment and Training in Thailand ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ห้องสมุดประชาชนไทย ที่อยู่ในความควบคุมของกองการศึกษาผู้ใหญ่ กระทรวง
ศึกษาธิการ ในขณะนั้นนั้นมีถึง 308 แห่ง แต่ในจำนวนนี้มีห้องสมุดเพียง 227 แห่งเท่านั้นที่
ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ผู้วิจัยได้เสนอแนะวิธีดำเนินงานห้องสมุดเพื่อให้รัฐบาลและ
ประชาชนในท้องถิ่นได้เห็นความสำคัญและให้ความสนับสนุนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. จัดหาหนังสือและนิตยสารที่ทันต่อเหตุการณ์เขาห้องสมุดให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วย
กระตุ้นให้ประชาชนสนใจมาใช้บริการห้องสมุด และอาจเป็นทางหนึ่งที่จะทำให้ห้องสมุดได้รับความ
สนับสนุนจากประชาชน
2. จัดตั้งห้องสมุดประชาชนตัวอย่างในกรุงเทพฯ เพื่อให้บริการที่คึกคักเป็นตัวอย่าง
แก่ห้องสมุดทั่วไป
3. กระทรวงศึกษาธิการควรหาวิธีการที่จะกระตุ้นให้บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน
ปรับปรุงตนเอง งานบริการ และห้องสมุดของตนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยสนับสนุนให้บรรณารักษ์
มีโอกาสเลื่อนชั้น หรือตำแหน่งสูงขึ้น นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่กองการศึกษาผู้ใหญ่ควรออกไป
ตรวจตราและเยี่ยมเยียนห้องสมุดประชาชนตามจังหวัดต่าง ๆ เป็นประจำ เพื่อแสดงความ
สนใจและตรวจสอบการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ด้วย
4. กระทรวงศึกษาธิการควรหาวิธีกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามาให้ความ
ร่วมมือช่วยเหลือกิจการห้องสมุดประชาชนในท้องถิ่นของตนให้มากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการ
ตั้งคณะกรรมการห้องสมุดแล้ว ยังควรออกกฎหมายเพื่อสนับสนุนกิจการห้องสมุดให้เข้มแข็ง

ยั้งขึ้นอีกด้วย⁴

พ.ศ. 2508 ดร.เฟรเดอริส แลนเดอร์ สเปน (Dr. Frances Lander Spain) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับวิวัฒนาการของสมุดในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2494 ถึง พ.ศ. 2508 ไว้ในเอกสารบรรณารักษศาสตร์ ฉบับที่ 2 เรื่อง Some Notes on Library Development in Thailand 1951-1965 สรุปได้ว่า หอสมุดประชาชนในประเทศไทยยังไม่ก้าวหน้าเท่ากับหอสมุดประเภทอื่น ๆ แม้ว่าในระยะนั้นกองการศึกษาผู้ใหญ่จะได้จัดตั้งหอสมุดประชาชนทุกจังหวัดในประเทศไทย โดยมีกระทรวงมหาดไทยให้ความร่วมมือในสถานที่ตั้งหอสมุดแล้วก็ตาม หอสมุดประชาชนยังประสบปัญหาทางด้านงบประมาณ บุคลากรที่มีคุณภาพ และหนังสือที่จะให้บริการแก่ผู้ใช้หอสมุดไม่เพียงพอ⁵

พ.ศ. 2513 ยอร์จ ชานด์เลอร์ (George Chandler) ได้เขียนหนังสือชื่อ Library in the East รายงานความก้าวหน้าและสภาพหอสมุดมหาวิทยาลัย หอสมุดเฉพาะ หอสมุดโรงเรียน และหอสมุดประชาชน ของประเทศทางตะวันออก 8 ประเทศ คือ เลบานอน อียิปต์ อิหร่าน ปากีสถาน อินเดีย ไทย ฮองกง ญี่ปุ่น

สำหรับประเทศไทย ผู้เขียนได้กล่าวถึงหอสมุดประชาชนไว้ว่า ยังไม่ก้าวหน้าเมื่อเปรียบเทียบกับหอสมุดประเภทอื่น ๆ และเมื่อเปรียบเทียบกับหอสมุดประชาชนของประเทศอิหร่าน ฮองกง และญี่ปุ่นแล้ว หอสมุดประชาชนของไทยก็ยังน้อยกว่า ผู้เขียนกล่าวว่า ในกรุงเทพฯ มีหอสมุดเล็ก ๆ เพียง 2 แห่ง ที่ดำเนินการโดยกรุงเทพมหานคร

⁴Morris A. Gelfand, The National Library Development and Training in Thailand; Draft report to the Unesco Programme of Participation in the Activities of Member States (Bangkok: Unesco, 1962), 66 p. (Mimeographed).

⁵Frances Lander Spain, Some Notes on Library Development in Thailand 1951-1965. "Library Science paper" No. 2: Department of Library Science Faculty of Arts, Chulalongkorn University, 1965), pp. 18-20.

และมีห้องสมุดอีก 3 แห่งที่ดำเนินการโดยกระทรวงศึกษาธิการ ห้องสมุดเหล่านี้ให้บริการ การอ่าน และให้บริการยืมหนังสือแก่ผู้ที่ เป็นสมาชิกห้องสมุด ผู้เขียนสรุปไว้ว่า ห้องสมุด ประชาชนไทยยังไม่ก้าวหน้า แม้จะได้มีการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เช่น เรือห้องสมุดเคลื่อนที่ และได้มีการวางแผนพัฒนาห้องสมุดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2492 แล้วก็ตาม ทั้งนี้เพราะประชาชน ยังมีได้เห็นคุณค่าของห้องสมุดประชาชนในฐานะที่เป็นสถาบันทางการศึกษาและวัฒนธรรม ของประชาชนที่แท้จริง⁶

พ.ศ. 2514 สมบูรณ์ ภูทล่ำ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาของห้องสมุดประชาชน ในประเทศไทย โดยออกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ของกอง การศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในสังกัดเทศบาลนคร- กรุงเทพบ และบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในสังกัดเทศบาลนครธนบุรี ผลการวิจัยปรากฏ ว่า หน่วยงานที่ดำเนินงานห้องสมุดประชาชนมี 5 แห่งคือ กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญ ศึกษา เทศบาลนครกรุงเทพ เทศบาลนครธนบุรี กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัย แห่งชาติ (ก.ร.ป. กลาง) และกรมการพัฒนาชุมชน แต่ละหน่วยงานนี้มีการดำเนินงาน เป็นของตนเอง .สภาห้องสมุดของกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ และ กรมการพัฒนาชุมชน เป็นเพียงคู่มือเคลื่อนที่ ห้องสมุดประชาชนของเทศบาลมีการดำเนินงาน ที่ค่อนข้างดี แต่ประสบปัญหาเรื่องสถานที่ตั้งห้องสมุดยังไม่เหมาะสม ในขณะที่ห้องสมุด ประชาชนของกองการศึกษาผู้ใหญ่ประสบปัญหาคานอาคาร ครุภัณฑ์ยังไม่เหมาะสม ขาด บรรณารักษ์ที่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ หนังสือ วารสารไม่ทันสมัย และไม่เพียงพอ กับผู้ใช้ห้องสมุด ฐานะของบรรณารักษ์ยังคงเป็นเพียงข้าราชการชั้นจัตวา นอกจากนี้ยัง ขาดงบประมาณที่จะปรับปรุงห้องสมุดให้ไ้มาตรฐาน

⁶George Chandler, Library in the East (London: Seminar Press, 1971), p. 109.

ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้มีการสร้างอาคารห้องสมุดที่ถูกต้องแบบแผนเพื่อเป็นตัวอย่างใน กรุงเทพมหานคร และเสนอให้ยกฐานะหน่วยงานห้องสมุดประชาชน แผนกการศึกษาประชาชน กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา ขึ้นเป็นกองห้องสมุด เพื่อขอบรรจุบรรณารักษ์ที่มีคุณวุฒิ⁷

ปี 2517 สุรางค์ คุณวงษ์ ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการปฏิบัติงานของห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะประเมินผลการปฏิบัติงานของห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการให้บริการ ว่าได้จัดบริการใดเหมาะสมเพียงใด เพื่อให้ทราบความต้องการ ความคิดเห็น และลักษณะของผู้ใช้บริการ รวมทั้งปัญหาในการดำเนินงาน และปัญหาที่ผู้ใช้ประสบ โดยออกแบบสอบถามบรรณารักษ์และประชาชนผู้ใช้ห้องสมุดต่าง ๆ คือ ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี ห้องสมุดประชาชนซอยพระนาง ห้องสมุดประชาชนบางลำพู และห้องสมุดประชาชนอนงคาราม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 รองลงมาได้แก่ นิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ความคิดเห็นที่มีต่อบริการที่ควรแก้ไขก็คือ สถานที่คับแคบ วัสดุครุภัณฑ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ไม่เพียงพอ ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้เพิ่มจำนวนบุคลากร และขยายบริการให้ยืมหนังสือไปอ่านนอกห้องสมุด ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่สนใจหนังสือในหมวดประวัติศาสตร์ และนวนิยาย การดำเนินงานห้องสมุดมีปัญหาเกี่ยวกับ งบประมาณไม่พอเพียง และการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ วัสดุและครุภัณฑ์⁸

⁷ สมบูรณ์ ภูหล้า, "ปัญหาห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514) (อักษสำเนา).

⁸ สุรางค์ คุณวงษ์, "การประเมินผลการปฏิบัติงานของห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2517) (อักษสำเนา).

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความสนใจและความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
2. เพื่อสำรวจความต้องการของประชาชน ว่ามีความต้องการให้ห้องสมุดจัดบริการและกิจกรรมประเภทใดบ้าง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับห้องสมุดที่จะจัดบริการเหล่านั้นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสำรวจ ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัด ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร ยกเว้นจังหวัดจันทบุรี เนื่องจากห้องสมุดบริการเพราะขาดบรรณารักษ์⁹ โดยสุ่มตัวอย่างจากประชาชนผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในช่วงเวลา 2 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 769 คน

⁹สัมภาษณ์ ชิต เกษแก้วแห่งศึกษานิเทศก์ฝ่ายการศึกษาผู้ใหญ่ จังหวัดจันทบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม มี 2 ชุด คือแบบสอบถามบรรณารักษ์ ซึ่งมีทั้งคำถามแบบที่ให้ตอบเฉพาะเจาะจง และแบบที่ให้ตอบอย่างอิสระ โดยถามเกี่ยวกับ ภูมิหลังของบรรณารักษ์ สภาพห้องสมุด หนังสือ สิ่งพิมพ์ และครุภัณฑ์ของห้องสมุด บริการ และกิจกรรมที่ห้องสมุดจัด รวมทั้งปัญหาในการดำเนินงาน ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของบรรณารักษ์ และอีกชุดหนึ่ง คือแบบสอบถามประชาชน ซึ่งมีคำถามแบบเฉพาะเจาะจง และคำถามที่ให้ตอบอย่างอิสระ เช่นเดียวกับแบบสอบถามบรรณารักษ์ โดยถามเกี่ยวกับ ประวัติส่วนตัว การใช้ห้องสมุด ความคิดเห็นเกี่ยวกับห้องสมุด ความพอใจ และความต้องการ ท่อบริการและกิจกรรมของห้องสมุด รวมทั้งข้อเสนอแนะ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามถือว่าเชื่อถือได้และวัดได้ตรงตาม วัตถุประสงค์ เนื่องจากได้ให้กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้ว
2. คำตอบที่ได้รับจากบรรณารักษ์และประชาชน ถือว่าเป็นความจริง เชื่อถือได้

วิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัย

1. ศึกษาความหมายของห้องสมุดประชาชน วัตถุประสงค์ หน้าที่และบริการ ของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย โดยการค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ รัฐบาล และวิทยานิพนธ์
2. ข้อมูลที่ไม่สามารถค้นคว้าจากเอกสารได้ ใช้วิธีการสำรวจโดยสร้างแบบ สอบถาม 2 ชุด ชุดแรกเป็นแบบสอบถามบรรณารักษ์ ซึ่งได้ทดลองใช้กับบรรณารักษ์ห้องสมุด ประชาชน 3 แห่ง คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนอนุคาราม ห้องสมุดประชาชนชอย พระนาง ห้องสมุดประชาชนปทุมวัน เมื่อได้นำมาแก้ไขแล้ว จึงสร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และส่งไปยังบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาค กลางตอนล่างของประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 11 ชุด ส่วนแบบสอบถามชุดที่สอง ซึ่งเป็นแบบ สอบถามประชาชน ได้นำไปทดลองใช้กับผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนปทุมวัน จำนวน 30 คน แล้วจึงส่งไปยังบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ให้แจกแก่ผู้เข้าใช้ห้องสมุด ในระหว่างเวลา 2 สัปดาห์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับวงการห้องสมุดประชาชนอีกด้วย อาทิ ผู้อำนวยการกองการศึกษาผู้ใหญ่ ศึกษาธิการ จังหวัด และบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ระดับจังหวัด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามบรรณารักษ์ และแบบสอบถามประชาชนทางไปรษณีย์ แบบสอบถามของบรรณารักษ์ ผู้วิจัยได้ส่งของปิดแสตมป์ ให้บรรณารักษ์ส่งคืนทางไปรษณีย์ ส่วนแบบสอบถามประชาชน ผู้วิจัยได้นำคัมภีร์ไปเก็บรวบรวมจากบรรณารักษ์ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากแบบสอบถามบรรณารักษ์ ได้นำมาเสนอในรูปของการวาง ส่วนแบบสอบถามประชาชนได้นำมาจำแนกตามระดับอายุและจำนวนหอการค้าร้อยละ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

$$P = \text{ค่าอัตราส่วนร้อยละ}$$

$$f = \text{จำนวนคนที่ตอบปัญหาข้อนั้น ๆ}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดในแต่ละระดับอายุแต่ละจังหวัด และรวมทั้งภาค}$$

ส่วนข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล ความคิดเห็น ความพอใจ ความต้องการ จำนวนหอการค้าเฉลี่ย โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ยของค่าตอบแต่ละข้อ}$$

$$f = \text{ความถี่}$$

$$x = \text{คะแนน (น้ำหนักประจำข้อ)}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด แต่ละระดับอายุของแต่ละจังหวัด และรวมทั้งภาค}$$

และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของค่าคอม
แต่ละข้อ โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \left[\frac{\sum fX}{N}\right]^2}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

f = ความถี่

X = คะแนน (น้ำหนักของค่าคอม)¹⁰

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. การสำรวจจะทำให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานเพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุด
2. ผลของการวิจัย อาจจะทำให้ประโยชน์ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งจะนำความคิดเห็นของประชาชน และข้อเสนอแนะจากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้สามารถจัดบริการที่ตรงกับความต้องการของประชาชน

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

ห้องสมุดประชาชน หมายถึงห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกองการศึกษาผู้ใหญ่ กระทรวงศึกษาธิการ

ประชาชน หมายถึงประชาชนที่มาใช้ห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในช่วงเวลา 2 สัปดาห์ ที่ทำการสำรวจ คือระหว่างวันที่ 5 ถึง

¹⁰ ประคอง กรรณสูต, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู, (พิมพ์ครั้งที่ 4; พระนคร : ไทวัฒนาพานิช, 2517), หน้า 52.

20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2518

ภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย หมายถึง จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราครุฑ นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร ความจำกัดในการวิจัย

1. เนื่องจากห้องสมุดประชาชนจังหวัดจันทบุรี มิได้เปิดบริการมาเป็นเวลา 1 ปีแล้ว จึงไม่สามารถจะสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดนี้ได้
2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตกว้างขวางเพื่อให้ครอบคลุมในเขตภาคกลางตอนล่างของประเทศไทยทั้งหมด จึงทำการวิจัยได้เฉพาะห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในภาคกลางตอนล่างเท่านั้น ผลการวิจัยจึงใช้แทนได้เฉพาะความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เท่านั้น ไม่สามารถจะแทนความคิดเห็นเกี่ยวกับห้องสมุดประชาชนทั้งหมด ในภาคกลางตอนล่างได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย